

Aysel? 1920-27 ? Hibret

1976-80

25 Ocak

Sevgili Mete, Sevgili Zafer,

Uzun zamanda yazmam gereken bu mektubu, "daha kapsamlı, daha uygunlu yazayım" diye haftalar boyu erteleyip denuktan sonra, bir rastlantı sonucu size elden gönderme sansı çırınca, bir saat gibi da bir zamana schesmek, üstelik ikinci tek bir mektup yazmak zorunda kaldım. Beni hazzıracığınızı umuyorum.

Size bu mektupla birlikte Brodolini'nin, namına Mart-Nisan ayında teslim ettiğe sözü verdığım "genel olarak Türkiye'de May Day'ler" den bağın, yalnız ilk May Day kutlamalarının tarihi ile ilgili öneriler bütçemine yolluyorum. Bu alanda da, bir başka deyimle 19. yüzyılın ilk yollar ile 20. yüzyılın ilk yollar boyunca Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ilk kutlamalar üzerine, kendilerine ikinci bin kosa metir, varsa tarihbaşını yapabilecek belge ve fotoğraf verebilirsek çok iyi olacağın söylediler. Eylül 86'da Linydeki hazırlık toplantılarında, yapılan tartışmalar arasında, coğrafya tutumu bu ilk kutlamalar dönem olarak en çok Birinci Dünya Savaşına kadar getirmek, hatta esas olarak 1900'e kadar olan kutlamalar esas alınmak biçiminde ortaya çıktı. Osmanlı İmparatorluğu'nun Türkiye dışındaki topraklarında bugün varolan ülkelerdeki kutlamalar o ülkelerin enstitülerii ya da tarihçileri özetleyeceğini göre, bu uluslararası salıncaya bir seyir verebileceksiz, Anadolu ve İstanbul'da ilk May Day kutlamalar üzerine yazmamız gerekiyor. Bilebildiğim kadarıyla bu da hayli zor: 1906'ya kadar hiç bir şey bilinmiyor, 1906-1913 döneminde akt bildiklerimiz ise ancak üç-bes cümlede özetlenebilecek kadar. İngallah ber yanlışlarından, hiç okunmadığım kimse eski salıncalar vardı ya da son 6 yıldır yapılmış yeni incelemeler, işe yarıyabilecek belgeler vardı. Eğer böyle bir esanak varsa ve siz bunu kosa da olsa uluslararası yayına katmak isterseniz çok yararlı olur.

Brodolini'nin bültenerinde de anlatılacağı gibi yalnızca bazı Avrupa

ülkelerinin kapsanmasına yol açan bu periyod sunulması tartışılıyor. Lirz'de özellikle Japonya dahil Asya ülkelerinden gelen delegeler bu tutuma karşı çıktılar. Hatta bu tutumu bir Avrupa - merkezilik olarak gördüklerini belirtip, protesto ederek bu salıgmayla ilişkilerini kesecikleri ni açıkladılar. Bunu üzerine "konuya tam olarak bağlamayorum, tartışmaya sındırımlım" dedi. Bu tartışmanın da koordinatör dumunundaki Brodolini Vakfı'nın bülteninde sındırılmasına karar verildi. Benden de toplantıda yaptığım ve özellikle Asya, Afrika ve kimi doğu Avrupa ülkelerinden gelen delegelerin destekledikleri konuyum, bir mektupla özetlenmemi istediler. Bu mektubu siz sızları yayanızacak olan yeni bültende yayımlayacaklarını belirttiğim. Bu metnin birer kopyasını da ekte gönderiyorum. Olsun bir sonus, alabileceğinden pek ümitli değilim. Eğer önemizdeki oylarda beklenmedik bir gelişme olursa, bu ikinci cildin yayılmasını, ayrıca karşı çıkmamayı ama gerçeklestirilmesi için gerekli sabaga girilmemip bir iş olarak kalacağına eminim. Batı Avrupa'nın sosyal demokrat entitelerinden ve Doğu Avrupa'nın parti araştırma entiteleri ile bilimler akademilerinden gelen delegelerin belleyici olduğunu bir yanda, diplomatik ilişkilerin, dengelerin ^{hassaslığında} Asya - Afrika - Latin Amerika ülkeleri kapsonarak yeni, karmaşık olabilecek problemlerle karşılaşmalar istenmeyen. Bu konuda elime yeni birzyleş gese se elbette hemen size ileteceğim. Sizlerin de yazacağınız yazınızı mümkünse doğrudan, buna uygun bulmazsanız benim aracılığımla söz verdığınız süne içinde iletmenizi diliyorum.

Mektuba ek olarak İTH'ye tattan bir broşürün fotopilemini de yolluyorum. Bu kısa metinde ilk ilişkiler için yararlı olabilecek bilgiler var. 1985'te sunduğum "1945-1955 döneminde Türkiye'de sendikacılığın ABD Modelinde Yeniden Reorganizasyonu" ve 1986'da sunduğum "Türkiye Örneğinde İşçi Göçü ile İşçi Hareketleri İlişkisi" konulu tebliğlerim siz anda yanında yok. Burlardan ikincisinin Mete'ye postalandığını sanıyorum. Eğer yanlıyorsam Nisan'da buralara gelince veririm. Zaten ilgileriyorsa

üniversite adresine hemen yollayabilirim. Bu "forum"'a Türkiye'den katılım sağlanamaz gerekir kanısındayım. Üstelik bunu benden daha büyük bir yetenlilikle yapacak arkadaşlar, önceden sizler eliyle yapmalıyız diye düşünüyorum. 1987 Eylül'ündeki konferansta Bağız Hareketi ve İinci Hareketi ana tartışma konusu olacak. Bu konuda Türkiye'den bir tebliğci olabilsse, ne iyi olsu! Ne desiniz, düşünür misiniz? Eğer sizin bakanlığınızdan tümüyle olanağınızsa, kim yapabilir?

Kısaça yazmak istedığım üçüncü konu yakında çalışmaya başlayacağım Uluslararası Sosyal Tarih Enstitüsü. Burası Türkiye Biriminin oluşturulması, 19. yüzyılın ortalarından günümüze içi ve sendika hareketine ilişkin her sesit (dergi, gazete, kitap, broşür, bildiri, fotoğraf, film, afiş, röjet v.s. v.s.) malzemenin toplanmasını, bu alanda bibliografya çalışmalarının ve döküman yapan çalışmalarının yapılması, olabilecek en geniş ölçüde kollektifleştirilmesini öneriyorum. Birim önümüzdeki yollar boyunca harcayacağım emek, özellikle ilgili koleksiyon ve malzemenin kurtarılması (yalnız SEKA'ya ve Emniyet Müdürlüğü'ne gitmekten değil, yangından ve çürümekten de kurtarılması), arastırmacıları kullanıma açılması, ya da bağıcısı ve ödüns vericisinin isteğine göre belli bir süre muhafaza edilmesi, gelişkin bir bibliografya yapılması... ancak, yargı ve sevki bir destek sağlanması, amaca gensever yardımca olabilir.

İhinyden her alanda destek istigorum, bu Türkiye Biriminin gerçek niteliği ile, kollektif bir iş olarak değerlendiriliip, ortaklaşa bir biçimde yazma geçirmemizi diliyorum. Türkiye Biriminin kuruluşu ile ilgili proje önerimde yolda bir toplanacak ve geret Türkiye'den geriye Türkiye'den konularla ilgili en önde gelen kişilere olacak bir danışma kurulu önermisti. Bu önerimi de kabul ettiler. Ne var ki, böyle bir toplantıysa ancak 1987 sonlarında düzenleyebileceğiz gibi görünüyor. Çalışmaların hala belirli bir olgunluk derecesine ulaşması için, daha bu toplantı öncesinde sizden her türlü önerinizi, kısa notlar biçiminde de olsa

iletmeyi diliyorum. Ben tüm koleksiyonumu bir çehirdek olusturmak
üzeri Enstitü'ye devrediyorum. Bu başlangıç öteki devirlerin, ödülleri, ver-
melerin, his yoksa mikrofiz ya da mikrofilm kopya çkartılmasına izin
vermelerin igermesi umudu endayım. Yilda 80-100,000 Gulden civarında
bir para ya da - esas olarak Hollanda Sendikalar, bu sendikaların
sahibi olduğu bir sigorta şirketi ve Bilimler Akademisinin hâkimiyle olustu-
ren gizli akademiler için kullanabileceğimi anlıyor. Kisisel ^{makine} bağışlar dışında
^{Tarix'den} Aksümsal bağışlar da olacağa benzer. Buraların sistemi bir satır almaya, tar-
moklama programı ile desteklenmesi halinde sonuctan umutluyorum.

İlk fusaata görügebilirsek, olursakluya bundan önce yazısını bilirsek
sevinceğim.

Sevgi, selam ve bazar dileklerimle. Nesc'e, Birnay'a sevgiler.

Orhan

TÜRKİYE SOSYAL TARİHİ ARŞİV